

Vastaus kirjalliseen kysymykseen nuorten taloudenhallinnan kehittämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Veera Ruohon /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 9/2018 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy, jottei pikaluotoista koidu ihmisille kohtuuttomia ja pitkäkestoisia seuraamuksia ja

mihin toimiin hallitus ryhtyy, jotta nuorten omat elämän- ja taloudenhallintakyvyt kehittyvät jo alakoulusta alkaen, jottei myöhemmässä elämänvaiheessa heidän tarvitse turvautua pikaluottoihin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pikaluottoihin on liittynyt ongelmia niiden markkinoille tulosta eli vuodesta 2005 asti. Ongelmiin on puututtu useilla asteittain koventuneilla lainmuutoksilla. Vaikutuksiltaan merkittävimpanä voidaan pitää vuonna 2013 tehtyä lainmuutosta, jolla asetettiin korkokatto muille alle 2 000 euron suuruisille kuluttajaluotoille paitsi sellaisille hyödykesidonnaisille luotoille, joihin ei sopimuksen mukaan liity oikeutta nostaa rahavaroja.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin katsauksessa Velkaongelmien luonne ja pika-vippiuudistuksen vaikutukset velkomustuomioiden valossa (9/2016) on tarkasteltu velkaongelmien luonnetta ja edellä mainitun korkokattosäätelyn vaikutuksia. Julkisiin tilastoihin ja velkomustuomioita koskevaan analyysiin perustuvan selvityksen mukaan vuonna 2013 toteutettu pikaluottouudistus vähensi luotonantoyrityksiin liittyvien velkomustuomioiden lukumäärää erityisesti nuorilla aikuisilla. Sen sijaan luotonantoyrityksiin liittyvien velkasaatavien keskimääräinen suuruus velallista kohden nousi lähes kaikissa ikäryhmissä.

Tehdyillä lainmuutoksilla ei ole saatu riittävästi vähennettyä pikaluottoihin liittyviä velkaongelmia mm. sen vuoksi, että pikaluottoyritykset ovat siirtyneet pääosin myöntämään korkokaton ulkopuolelle jääviä suurempia luottoja, joissa todellinen vuosikorko on yleisesti yli 100 prosenttia tai jopa huomattavasti korkeampi. Tämän johdosta oikeusministeriössä laadittiin keväällä 2017 virkатыönä arviomuistio, jossa kartoitettiin mahdollisia lainsäädäntömuutoksia, joilla pikaluottoihin liittyviä ongelmia voitaisiin vähentää (ks. arviomuistion sisällöstä tarkemmin KKV 647/2017 vp). Hankkeen jatkotoimista ei ole tehty vielä päätöksiä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 9/2018 vp

Myös luottokelpoisuuden arvioinnin asianmukaisuus on keskeinen elementti velkaongelmien ennaltaehkäisyssä. Erääksi luottokelpoisuuden arviointia helpottavaksi työkaluksi on esitetty positiivista luottotietorekisteriä. Oikeusministeriö käynnisti joulukuussa 2017 aiheesta selvityksen, jossa arvioidaan tällaisen luottotietojärjestelmän toimivuutta eri osapuolten – niin luotonantajien kuin luotonhakijoiden ja muidenkin tahojen – näkökulmasta.

Tärkeää on kiinnittää huomiota myös talousosaamiseen, jota voidaan pitää yhtenä tärkeimmistä kansalaistaidoista. Päävastuu lasten kasvattamisesta on vanhemmilla. Kotona opitut asiat, siellä omaksutut arvot, asenteet ja toimintamallit vaikuttavat voimakkaasti lapseen ja nuoreen ja hänen omaan käyttäytymiseensä. Varhaiskasvatuksen ja koulun tehtävä on tukea kotikasvatusta myös talouskasvatuksen osalta.

Taloustietoa on opetettu kouluissa pitkään osana yhteiskuntaoppia. Taloustiedon opetuksen roolia on vahvistettu sekä perusopetuksessa että lukiokoulutuksessa 2000-luvun alussa. Opetusta lisättiin edelleen vuonna 2016, kun yhteiskuntaopin opetus aikaistettiin alkamaan jo neljännellä luokalla kahden vuosiviikkotunnin lisäresurssilla. Myös lukion yhteiskuntaopin opetukseen tuli valtioneuvoston tuntijakoasetuksen mukaisesti yksi kaikille pakollinen lisäkurssi, joka vahvistaa myös talousopetuksen asemaa. Lukiokoulutuksessa on pitkään ollut kaikille pakollinen taloustiedon kurssi. Kaikki ammatilliset perustutkinnot ovat sisältäneet tutkinnon osana yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen. Talouteen liittyviä osaamistavoitteita on lisäksi ollut tutkinnon osana pakollisena yhteiskuntataidoissa sekä yrittäjyydessä ja yritystoiminnan ohjelmassa. Uusissa perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelman perusteissa sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan erityisesti oman talouden hallinnan taitoja.

Vuonna 2016 käyttöön otetuissa uusissa perusopetuksen opetussuunnitelmissa on seitsemän laaja-alaisen osaamisen aluetta, jotka tulee paikallisesti linkittää kaikkien oppiaineiden opetukseen ja koulun muihin toimintoihin ensimmäiseltä luokalta lähtien. Yhtenä laaja-alaisen osaamisen alueena on ”Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot”. Kuluttajatematiikkaa käsitellään kouluissa lisäksi alaluokilta asti muun muassa matematiikan ja kotitalouden opetuksessa. Lisäksi lukion vuonna 2016 käyttöön otetuissa opetussuunnitelmissa vahvistetaan talousosaamista oman talouden hallinnasta globaalin talouden prosessien ymmärtämiseen sekä nostetaan vahvasti yrittäjyyttä. Lukion matematiikan kaikille yhteisellä talousmatematiikan kurssilla syvennyttään muun muassa prosenttilaskentaan, talouselämän käsitteisiin, matematiikan valmiuksien kehittämiseen, oman talouden suunnitteluun sekä vahvistetaan opiskelijan laskennallista pohjaa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun.

Helsingissä 1.3.2018

Oikeusministeri Antti Häkkänen